

núncia popular allà és *vesprà* encara més que *vesprada*, i vulgament la *v*-s'omet sempre que precedeix qual-sevol mot femení singular en -a: «akéla sprà ---» Torre d'En Besora (1961), un *atra esprà*, no sols la *esprà* darrere article (com diu l'AlcM, on cal esborrar la variant *asprà*, que no existeix, car la -a, en combinacions com una *sprà donaren* ---, pertany a l'article femení precedent).

Vespral [1413, AlcM; 1416, DAg.]; *vecperal*. *Vesprando*. *Vesprejar* [Lab. 1840; DAg.]; *envesprir*. *Vesprei*. *Vesperoles*.

Capvespre [1451, *Ardits* II, 521b43; *LleuresC*, 76] «tot aquell barri, encara embolcallat en l'ombra del *capvespre*», «la esblaymada claror del *capvespre* venia encara l'artificial», «feya tres dies qu' en Llufs no eixia de la seva cambra sinó al *capvespre*», NOLLER (*Pap.*, 127, 208, 57); «un *capvespre*, els dos amics sortiren a cassar --- a la fi, retuts y cansats, s'assegueren davall un pi ---», JnRosselló (*Manyoc*, 218).

Capvesprada [S. XIV]: «Lo rey En Jacme, avi nostre, sabent açò --- dix: —lo rey de Mallorques --- vol-se perdre --- per què, volem que façats una letra ---. --- Tramès-la --- al rey En Sanxo --- e com --- l'ac lesta, per gran desplaer que ne hac, no poc sopar --- e tota aquella *capvesprada* anà de l'un cap de la cambra a l'altre, dient: —Eu hay haüt mal consell! --- Eu hay perduda ma terra!», *Cròn.* del Cerimoniós (Bof., 116; Pag., 111.52). «Com se ve la *capvesprada* / me sento a taula, / trist de mi no puc sopà / ---», *Romllo*. (MilàF, 382B31). +*Capvesprol*: «El vent de garbí s'ha calmat a les set. —He vingut amb el *capvesprol* --- és una ramiola de vent que es produex quan para el vent garbí --- vaig hissar la vela ---», Josep Pla (*O. C.* xxxv, 1976, 9).

CULTISMES: *Vespertilió* 'rata pinyada', ll. *vespertilio*, -onis, id. *vespertiliònid*s. *Vespertí*, pres del ll. *vespertinus* id. [1507]: «*vespertina* cosa: de vesprada, *vespertinus*».

Potser tingué també el caràcter de vell cultisme popularitzat, del fem. corresponent *vespertina*, o potser descendent hereditari, el ross. *espertina* 'berena de la tarda, i en general berenar' [1355]: «entre pa e vi, a l'*espertina* dels omes qui estaven a la obra del pont», Vinça 1355; Elna, 1416 (*InvLC*); «*espertina* f.: diner tiré des sacs», Jampy, *Lliris, flors i violes collits en les muntanyes de Canigó*, 1914; «Oh mon país dels Aspres, mon país, / dels caminets de llosa en la bruguera, / on hom ou a l'istiu el piuladís / d'una amistosa guatlla venturera / --- / A l'aplec de la Santa Trinitat, / encara veig mon àvia que camina, / la cofa sobre el front, i al seu costat, / la borriqueta porta l'*espertina*; / i bon punt hom arriba al planiol, / s'aixeca l'oratori en la llum pura; / a vora de la font ---», JSebPons (*Canta-Perdiu*, 1925, p. 32). Està en ús molt viu en tot el domini rossellonès, almenys fins a l'alta Cerdanya: *espertina* 'berenar' Eina, 1959.

Espertinar v. 'berenar': «a beure, de matí, e ad *espertinar*, axí com és acostumat» 1363 (*InvLC*); «a la Capella de Sant Martí anaven a *espertina* amb els parents» Prada (1960). Sovint també substantivat (com

fem amb un *berenar*): «a la Font del Roc Negre van sovint a fer-hi un *aspertina*» Planès de la Perxa (1959). S'estén també al llenguadocià, on el masculí *vespertí* «repas du soir, collation» es troba ja c. 1300 en el *Brev. d'Amor*, de Matfré Ermengaut de Beziers («aparelho lurs *vespertis*», Rayn. v, 527b) i àdhuc hi ha també algun ex. ant. del verb *vespertinar* «goüter, faire collation» i d'una variant *espartin* (PDPF).

Alguns n'han fet després *despertina*, que Millardet creia necessari explicar per un encreuament amb *despertar* (i àdhuc va obtenir l'adhesió de Jud, *RLiR* II, 199; i Ronjat, *Gr. Ist. Prov. Mod.* II, 361), desorientats per aquesta *d*-local i secundària, però no sols un tal encreuament no té cap base semàntica, sinó que és perfectament superflu, ja que la pèrdua de la *v*-s'explica per la corrent eliminació dissimilatòria de labials VIVACIUS > *ivaç/viatz*, VIVANDA > *vianda*, *bescambrilla* > *escambrilla*, i molts més casos (p. ex. (*v*)*escarcí*, s. v. *VEsc*).

El tema semàntic que ha donat lloc a aquest nom del berenar, es va repetint molt; una mica pertot: gc. central *brespejà* «petit repas qu'on fait à la campagne pendant l'été vers 5 heures du soir» (Lamothe, *Treballs de las terros à Lagraulet* [distr. de Condom, Gers], 1909, p. 7); ja oc. ant. *vesp(e)rejar* id. (PDPF); *brespalhà* 'berenar', que s'estén almenys des de l'Arieja (Varilhes, *Bouts d. Mount.* xxv, 60), passant per la Vall d'Aran fins al Lavedà («*brespailla* s. m. comme *abrend* 'le goüter'» (Cordier, p. 33); i hi ha també el subst. *brespalh* «goüter» (HPyr., Aran, i conte en parlar de Galan, *Bouts d. M.* xxv, 72), que reflecteix el primitiu ll. *VESPERALIA* pl. n. sense més canvi que masculinitzar-lo.²

Capvespral (no encara en *DOrt.* ni *DFa.*): «L'oratge *capvespral* respira a penes ---» 1910, Miquel Ferrà (*Rosada*, 48). I bastant usat: «Venturós és aquell qui té casa que sura, / més sortós qui en el port troba dona segura, / i una mà provident, quan s'atansa vellura, / que la panera li ompli de fruita d'or madura; / si el destí m'ha fatat a espargir per nous mons / l'agradolça llavor del saber, tu no et dóns! / si els vents i el tirà pàlid, com brava mar de fons, / m'empenyen de ma pàtria cap a altres horitzons: / que ara, al vent *capvespral*, l'esquellam ja retruny / dels ramats que davallen de les comes del lluny, / quan ja, a l'altre vessant, llambreguem l'estuari / que tot riu engoleix, *TORNAREM* a la cleda, / a acabar de la vida errabunda el calvari, / pels soleis i estepars d'una clement Pineda», J. C. a B. H., el dia que ella féu 55 anys. En mar, camí de Catalunya, 11 de juny de 1966 (ai de mi! que no durà ni quinze anys).

¹ El mot a penes s'usa a la Vall d'Aran, on en general es diu *sé* (aquell, alguna gent d'església, sobretot *bèspes* fem. per a vespres religioses) i sembla ser cosa d'influència catalana; si en algun punt del Comenge Nord (a *bèspe* «ce soir», isoladament St. Plancart); per dir «après-midi» contestaren *brèspe*, només més al NO., des de Lourde, en alguns punts extrem N. de HPyr. i a tot el Bearn, *bèspe* a les Landes. El derivat *brespada* ha restat més viu, so-